

Posudek na rigorózní práci Mgr. Olgy Karolové

Podpůrná opatření při narušení schopnosti zletilého právně jednat

(133 stran, připojeno je Resumé v anglickém jazyce, seznam literatury)

Autorka předložila hutnou analýzu nových a významných institutů zavedených občanským zákoníkem č. 89/2012 Sb., které naplňují jeden ze základních cílů občanského práva, kterým je ochrana člověka a ochrana jeho zájmů. Vzhledem k prodlužování lidského věku, stárnutí populace a s tím související vzrůstající počet nemocných, představují autorkou zkoumaná opatření posílení autonomie vůle osob soukromého práva. Podle údajů Rady Evropy je 80-120 milionů evropských občanů nějakým způsobem zdravotně postiženo.

Předložená práce představuje zdařilé zpracování tématu. Autorka respektuje všechny zásady vědecké práce vyžadované u prací rigorózních: samostatnost, přemýšlivost, jasně formulované závěry. Ke kladům patří i velmi dobrá práce s literaturou domácí i zahraniční, citační aparát obsahuje 280 položek a je veden velmi pečlivě.

Rigorózní práce je dobře strukturována. Po stručném historickém úvodu autorka správně pojednává o ústavněprávních aspektech podpůrných opatření při narušení schopnosti zletilého právně jednat. Tento výklad vhodně zařazuje do širších mezinárodních souvislostí, když připomíná Deklaraci OSN, Evropskou úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod a Úmluvu o právech osob se zdravotním postižením. Stranou její pozornosti nezůstávají ani vybrané procesní otázky s tematikou související.

Těžiště práce spočívá v kapitole čtvrté až šesté, ve kterých autorka podrobně rozebírá „Předběžné prohlášení“, „Nápomoc při rozhodování“ a „Zastoupení členem domácnosti“. Výklad je pečlivý, autorka se dobře a přesně vyjadřuje, ukazuje na zvláštnosti (výhody či nevýhody) každého z opatření. Bude zajímavé sledovat, jak se tato opatření budou v právní praxi využívat. Ustanovení § 38 občanského zákoníku hovoří o tom, že člověk může projevit vůli, aby „jeho záležitosti byly spravovány určitým způsobem“...Připustila by autorka, aby toto prohlášení se mohlo vztáhnout i na způsob jeho léčení, resp. aby člověk některé medicínské výkony v tomto prohlášení již odmítl? Obohacení výkladu představují i partie věnované zahraničním právním úpravám (Rakousko, Quebec). Velmi dobře je podán i výklad o omezení svéprávnosti v kapitole sedmé. Autorka nepřehlídí, že toto opatření má být činěno jen v nejkrajnějším případě a především v zájmu člověka. Srovnává účinnou úpravu

s předchozí, dobře pracuje s odbornou literaturou (z tohoto pohledu oceňuji, že nepřehlédla významnou stať J. Bašteckého v Bulletinu advokacie. Právní důsledky omezení svéprávnosti mají dopad i pro jiná než soukromoprávní jednání. Diskusní je, zda bez dalšího se mohou promítnout do práva veřejného, např. do práva petičního či volebního. Věc byla již diskutována v sedmdesátých letech minulého století se závěrem, že omezení (v tehdejší terminologii zbavení způsobilosti k právním úkonům) nepředstavuje překážku pro výkon volebního práva, které je upraveno veřejnoprávními předpisy. V současné době otázka opět ožívá. K této problematice se autorka kvalifikovaně vyjadřuje zejména na s. 122.

Změny, které občanský zákoník přinesl v oblasti ochrany osob se zdravotním postižením autorka hodnotí kladně, připouští, že nedostatky, na které v práci upozornila, mohou v některých případech být řešeny i výkladem.

Uzavírám, že posuzovaná rigorózní práce představuje přínosné dílo, kterým autorka prokázala své schopnosti k tvůrčí práci. Po obsahové i formální stránce práce splňuje požadované náležitosti předepsané pro práci rigorózní. Proto ji doporučuji k obhajobě.

K rozpravě navrhuji posouzení povahy soudního rozhodnutí, kterým se občan ve svéprávnosti omezuje. Jde o rozhodnutí konstitutivní či deklaratorní ? A může být vydáno se zpětnou účinností?

V Praze dne 18.9.2016

Prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.